

מטלת סיום קורס בטל"מ בעידן של תמורות ושינויים

מרצים

ד"ר דורון נבות

תא"ל במילואים איתי ברון

מוגש ע"י

איתמר בן חיים, מחזור מ"ח, מב"ל

בטחון לאומי הינו מושג מופשט וניתן לפרשנות במספר דרכים שונות, לשיטת רא"ל במילואים גדי אייזנקוט וגבי סיבוני, "בטחון לאומי הוא מצב המבטיח את היכולת הלאומית להתמודד ביעילות, בכל הנסיבות האפשריות, עם איומים על הקיום הלאומי ועל האינטרסים הלאומיים", ניתן להבחין כי המושג כולל מס' רב של תחומים.

מחד, מרבית אתגרי מדינת ישראל לאורך השנים היו אתגרים בטחוניים, מאידך, אני סבור כי האיום הגדול ביותר למדינת ישראל הוא השסעים המתרחבים בשנים האחרונות בחברה הישראלית.

ראשית, נבחן את המערכות הכוללות את המושג 'בטחון לאומי': המערכות: הגלובלית, האזורית והלאומית.

השפעת **המערכת הגלובלית** על השסעים בחברה הישראלית, באה לידי ביטוי, בהבנת ה'רעיון הליברלי', בבסיסו, ההבנה כי לערכים אונברסאליים, יש חשיבות והשפעה רבים יותר מהמדינות עצמן. כך גם ערכי זכויות הפרט בישראל התחזקו בשנים האחרונות, עובדה שגרמה לתחילתם של תהליכים רחבים שהביאו להרחבת השסעים בחברה הישראלית.

בבואנו לבחון את **המערכת האזורית**, נביט בתאוריית ה'טבעות של וורדן', הגורסת כי המזה"ת, מורכב מתת מערכות ומדינת ישראל והחברה הישראלית מושפעות ממערכת זו, החלשות המדינות סביבנו מאז החל ה'אביב הערבי' יצרה, בין השאר, את התחזקותה של מדינת ישראל כ'דמוקרטיה היחידה באזור' מה שהביא לתהליכי שלום, עם מצריים, ירדן והסכמי 'אוסלו', תהליכים אלו מרחיבים את השסעים בחברה הישראלית הקיימים מזה 53 שנים. ניתן לומר כי שסע זה הוא בין השסעים המורכבים והחזקים בחברה הישראלית מזה שנים רבות.

המערכת הלאומית מתבססת על ארבעה יסודות: היסוד הצבאי, היסוד הכלכלי, היסוד הפוליטי והיסוד החברתי-רוחני.

בקום המדינה, החברה הישראלית הוקמה מעולים חדשים ומהישוב היהודי הישן בישראל. העלויות השונות לישראל, יצרו חברה עם ריבוי תרבויות, בנוסף לאלו, ישבו כאן לפני קום המדינה גם ערביי

א"י שחלקם אזרחי המדינה עד היום, כך מחברה עם ריבוי תרבויות ובעלת שסעים שונים ורבים, אנו הופכים בשנים האחרונות, אט אט, לחברה משוסעת, בה חלק מהשסעים והפערים בה חופפים האחד את השני.

ניתן למנות את הסיבות לכך: מדניות כלכלית ישראלית ניו ליברליסטית, התפתחות האינדודואליזם בכל העולם ויכולת השפעה על דעת הקהל דרך אמצעי התקשורת השונים ע"י פוסט-אמת.

מדניות כלכלית ישראלית ניו ליברליסטית

בשנים האחרונות, מאז כניסתו של מר בנימין נתניהו למשרת שר האוצר בממשלת שרון בתחילת שנת 2000, החלה להתגבש תפיסה בה יש לצמצם את ההתערבות הממשלתית במשק ע"י תהליך הפרטת חברות וגופים ממשלתיים כלכליים גדולים, בכך, ע"פ טענה זו, התחרות תגבר וכוחות המשק ישפרו את המצב הכלכלי של המדינה. לתחרות זו, מחד, מספר יתרונות ומאידך, מספר חסרונות, אחד מהם הוא הגדלת הפערים הסוציו אקונומיים בחברה בעיקר בקרב אלו שהיו חלשים עוד קודם, תושבי הפריפריה בני המעמד הכלכלי הבינוני, מה שקרוי בשנים האחרונות מעמד ה PRECARIAT, להם שכר לא גבוה, משרה חלקית והיעדר קביעות. פער זה מגביר את השסעים בחברה הישראלית וגורם לחברה להפוך לחברה משוסעת.

התפתחות האינדודואליזם בכל העולם ואף בישראל

בשנים האחרונות מתפתח תהליך בו הקולקטיב תופס מקום קטן יותר בהשפעתו וחשיבותו לעומת האינדודואל, תהליך זה גורם לאמון המוסדי להיפגע, כפועל יוצא מכך, חשיבות מוסדות המדינה והאמון בהם נפגע, לדוגמא: הפגיעה באמון הציבורי במערכת המשפט ומערכת אכיפת החוק הישראלית.

תהליך זה גורם לכל אחד מאזרחי ישראל להתכנס בעצמו, להתמודד את בעיותיו לבד, לא למהר לסייע לאחר במצוקה ובכך הפער החברתי בין המעמדות בחברה הישראלית גדל והחברה הישראלית הופכת לחברה משוסעת.

יכולת השפעה על דעת הקהל דרך אמצעי התקשורת השונים ע"י פוסט-אמת

בשנים האחרונות, קיים קושי בבירור המציאות וכפועל יוצא מכך לקבל החלטות נכונות, המושג 'פוסט אמת' הוא תרבות פוליטית בה אמונות, דעות ורגשות חזקות מעובדות ומופצות באופן נרחב במדיה התקשורתית השונה על-מנת להשפיע על דעת הקהל, התופעה קיימת בכל העולם ואף בישראל.

בכך גדל הקושי להבדיל בין אמת לשקר, מקום האמת מתערער וע"כ נדרש כל העת לברר את האמת, התופעה מתעצמת בשנים האחרונות כתוצאה מקיטוב פוליטי הולך וגובר, טכנולוגיה מאפשרת ומאמצי השפעה רבים.

להבנת השפעת וחשיבות דעת הקהל בישראל, לעומת מדינות ומשטרים אחרים, ניתן ללמוד מדברי שלמה אבינרי כי, במשטרים הערבים לרחוב לא היתה השפעה על מקבלי ההחלטות בהיעדר אמצעי תקשורת, לדבריו: "גם אם היו בשיא ההפגנות בתחריר היו חצי מליון או מליון משתתפים, הרי זו אינה מצרים. מצרים היא מדינה עצומה שיש בה קרוב לתשעים מליון תושבים, ולרובם המכריע לא

רק שאין טלפונים חכמים וחשבונות פייסבוק אלא גם לא חשמל ומי שתיה נקיים". לעומת זאת, בישראל, בה כל אזרח חשוף לתקשורת, ההשפעה על דעת הקהל מהירה ועצומה.

בכך כל תת חברה בישראל מושפעת מיצירת מחלוקת, קיטוב וניגוד עובדה ההופכת אותנו לחברה משוסעת ומפולגת.

כיום, הפתרון העיקרי לאיום זה מגיע מבית הנשיא, מר ראובן רבלין בנאומו המפורסם 'ארבעת השבטים' בו הוא מציג את הבעיה ופועל לפתרון רחב וארוך טווח.

לעניות דעתי, הפתרון יגיע מתוך 'הגישה המערכתית' בה הבטחון הלאומי יגיע גם מתוך החוסן החברתי, ע"כ יש לנקוט במס' פעולות: הגברת האמון בראשי המדינה ומוסדותיה, חינוך בכל הגילאים והמגזרים לסבלנות ולסובלנות, העדפה מתקנת לחברות אותן אנו מעוניינים לקדם ויכולת להביא לשויון את חברות אלו במוסדות הבטחוניים של המדינה.

לסיכום, ע"פ דרכי ההתמודדות עם דפוסי חשיבה בניתוח החברה הישראלית, "העולם עובר מסודות לתעלומות", ניתן לומר כי הפתרון לבעיית החברה המשוסעת בישראל הוא תעלומה.